

Міжнародне право

УДК 341.225.5. + 349.6(042)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14792017>

Деякі аспекти правового регулювання діяльності держав на
морському дні

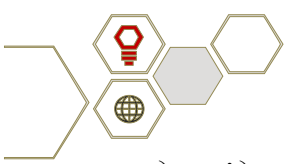
Краснікова Олександра Валеріївна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри морського права
Національного університету «Одеська морська академія», 65052, м. Одеса, вул.
Дідріхсона, 8, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0078-8198>

Прийнято: 18.01.2025 | Опубліковано: 29.01.2025

Анотація. Актуальність дослідження обумовлена глобальною роллю, яку відіграє морське дно у підтримці екологічного балансу планети, сприяючи розвитку морського біорізноманіття та слугуючи джерелом цінних економічних ресурсів. Сучасний міжнародно-правовий режим міжнародного району морського дна передбачає комплексний підхід до використання та управління його ресурсами, орієнтований на забезпечення інтересів усього людства. Основою цього режиму стала Конвенція ООН з морського права 1982 року, яка визначила Район як «спільну спадщину людства» та закріпила спеціальний правовий статус для його ресурсів. Однак, деякі держави у національному законодавстві намагаються розширити свій вплив на морське дно за межами континентального шельфу.

Метою статті є аналіз законодавчої практики деяких країн на морському дні. Особлива увага приділена нормативним актам Німеччини, Китаю, Великої Британії, США та іншим. За допомогою загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема системного аналізу та порівняльно-правового методу, було

досліджено особливості правового регулювання діяльності в Районі в зарубіжних країнах.

Результати дослідження дають можливість зрозуміти підходи держав до регулювання процесів дослідження та видобутку ресурсів на дні Світового океану.

Висновки дослідження підкреслюють, що для ефективного регулювання діяльності на морському дні необхідно застосовувати комплексний підхід, який об'єднує міжнародні та національні механізми. Основними принципами цього процесу є сталий розвиток у використанні морських ресурсів, збереження екосистеми, справедливий розподіл економічних вигід та дотримання міжнародних стандартів безпеки. Важливою складовою також є науково-технічна співпраця між країнами, що сприяє обміну досвідом та впровадженню найефективніших методів управління діяльністю на морському дні.

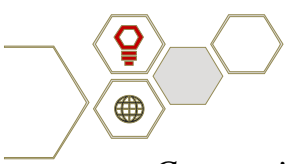
***Ключові слова:** Район, Конвенція ООН з морського права, спільна спадщина людства, Міжнародний орган з морського дна, континентальний шельф, корисні копалини, морське середовище.*

Some aspects of the legal regulation of state activities on the seabed

Krasnikova Oleksandra

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Maritime Law at the National University "Odessa Maritime Academy," 65052, Odesa, Didrikhson St. 8, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0078-8198>

***Abstract.** The relevance of the research is determined by the global role played by the seabed in maintaining the planet's ecological balance, promoting marine biodiversity, and serving as a source of valuable economic resources. The current international legal regime of the Area under the seabed requires a comprehensive approach to the utilization and management of its resources, aiming to safeguard the interests of all humanity. The foundation of this regime is the United Nations*

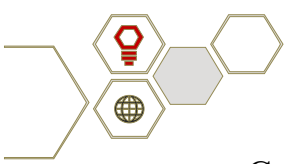
Convention on the Law of the Sea, 1982 (UNCLOS), which designated the Area as the «common heritage of humankind» and established a specific legal status for its resources. However, some states attempt to extend their influence over the seabed beyond the continental shelf through national legislation.

The objective of the article is to analyze the legislative practices of certain countries concerning the seabed. Particular attention is given to the regulatory acts of Germany, China, the United Kingdom, the United States, and others. Using general scientific and specialized methods, including systems analysis and comparative legal methods, the study examines the specifics of legal regulation of activities in the Area in different countries.

The findings provide insight into how states approach the regulation of exploration and resource extraction processes on the ocean floor. The conclusions emphasize that effective regulation of seabed activities requires a comprehensive approach combining international and national mechanisms. The key principles include sustainable resource use, ecosystem preservation, equitable economic benefit distribution, and compliance with international safety standards. A critical component is scientific and technical cooperation among nations, which fosters experience exchange and the implementation of best practices for seabed activity management.

Keywords: *Area, United Nations Convention on the Law of the Sea, common heritage of mankind, International Seabed Authority, continental shelf, minerals, marine environment.*

Постановка проблеми. Міжнародний район морського дна (далі – Район), що розташований за межами національної юрисдикції, є ключовою територією з великим запасом мінеральних ресурсів, які мають стратегічне значення для розвитку людства. Район є джерелом таких цінних природних багатств, як поліметалеві конкреції, кобальтові кірки та гідротермальні сульфідні. Розвиток технологій глибоководного видобутку, зростання інтересу до освоєння цих ресурсів і необхідність охорони морського середовища актуалізують питання правового регулювання діяльності в цьому регіоні.

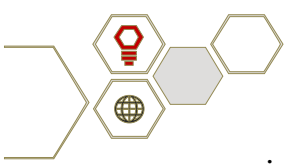

Система міжнародно-правового регулювання морського дна являє собою комплексний набір правил, угод та конвенцій, які детально окреслюють права та зобов'язання країн щодо експлуатації та захисту цього критично важливого елемента морської екосистеми. Складна система міжнародного права, спрямована на регулювання діяльності в Районі, включає в себе Конвенцію ООН з морського права 1982 року, «Правила конкрецій» і «Правилах сульфідів» та різноманітні регіональні угоди. Доцільно розглянути законодавство різних морських держав щодо регулювання діяльності за межами національної юрисдикції, тому що вся ця система та національні законодавства держав разом формують правову основу для управління та захисту цього критично важливого ресурсу.

Дослідження правових аспектів діяльності на морському дні є важливим та актуальним для подальшого розвитку міжнародного морського права, вдосконалення регулювання та управління ресурсами, що є спільною спадщиною людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці у сфері міжнародного морського права досить активно досліджують питання міжнародного району морського дна. Зокрема, дослідники Wang Chuanliang і Chang Yen-Chiang [1] та Ю. М. Панфілова [2] аналізували концепцію загальної спадщини людства в контексті морського права, а також формування сучасного статусу міжнародного району морського дна під впливом вказаної концепції. Значний внесок у дослідження міжнародно-правового режиму дна Світового океану внесли вчені С. Vanet [3], M.W Lodge [4].

Додаткові аспекти правового регулювання діяльності в районі морського дна висвітлені в роботах E. Morgera та H. Lily [5], G. E. Baiye та N. Fongwa [6], А.Й. Бучинської та Ю.Р. Петровської [7], які досліджували роль міжнародних організацій у забезпеченні ефективного управління ресурсами цього регіону. Питанням розвідки глибоководних мінеральних ресурсів океанів присвятив свої роботи Щипцов О.А. [8]. Значну увагу питанням екологічного захисту морського середовища приділяв R. Wiessing [9], акцентуючи на необхідності впровадження

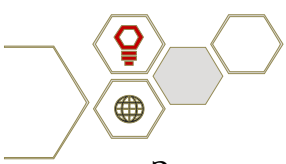
жорсткіших стандартів охорони довкілля під час розвідки та видобутку мінеральних ресурсів.

Отже, сучасні зарубіжні та вітчизняні дослідження відображають широкий спектр питань і підходів до аналізу цієї тематики. Разом із цим багато аспектів залишаються недостатньо вивченими, зокрема, національні нормативні інструменти для впровадження міжнародно-правових механізмів регулювання діяльності на морському дні. Це підкреслює важливість і необхідність подальшого дослідження в даній сфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Станом на сьогодні триває процес визначення зовнішніх меж континентального шельфу, що здійснюється через подання заяв прибережними державами до Комісії з питань кордонів континентального шельфу. Ця Комісія, діючи відповідно до положень Конвенції ООН з морського права 1982 року (далі – UNCLOS), уповноважена перевіряти правильність встановлення таких меж. До моменту затвердження зовнішнього кордону континентального шельфу на основі рекомендацій Комісії, відповідна територія вважається частиною міжнародного району морського дна, діяльність в якому регулюється положеннями UNCLOS та Міжнародним органом з морського дна.

Водночас у процесі визначення обсягу простору, який входить до поняття «Район», виникають певні труднощі. Це стосується зокрема уточнення меж простору, які є об'єктом міжнародно-правового регулювання, та гармонізації підходів до управління ресурсами у таких зонах. Подальше вдосконалення нормативних підходів у цій сфері має важливе значення для підтримання балансу між інтересами прибережних держав і спільної спадщини людства. Ця проблематичність полягає в тому, що згідно з UNCLOS межі континентального шельфу прибережних держав визначені не вичерпно і до того ж не всі прибережні держави ці межі точно встановили у своєму національному законодавстві [4].

У статті зроблено спробу проаналізувати та порівняти правове регулювання практики деяких держав щодо використання морського дна.

Зокрема визначено підходи країн до імплементації міжнародних норм в сфері видобутку глибоководних ресурсів, що дозволить вдосконалити механізми захисту морського середовища, зміцнити міжнародні стандарти морської безпеки та, зрештою, забезпечити сталий розвиток людства.

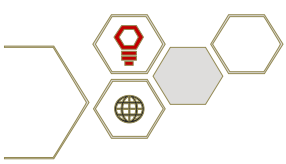
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз правового регулювання діяльності держав на морському дні. Для досягнення мети визначено такі завдання:

- окреслити територіальні сфери застосування міжнародного права та національного законодавства щодо регулювання діяльності на морському дні;
- проаналізувати нормативні акти деяких країн щодо регулювання діяльності суб'єктів на морському дні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «морське дно» відноситься до верхньої поверхні землі в морях і океанах, також відомої як морське дно або дно океану. Воно включає в себе низку основних елементів, кожен з яких має свої унікальні характеристики та значення. Континентальний шельф, що знаходиться під юрисдикцією прибережної держави, є підводним продовженням її сухопутної території, яке зазвичай простягається на глибину близько 200 метрів у бік моря від вихідних ліній, що проходять уздовж берега. Однак країни можуть подавати заявки про розширення континентального шельфу. Це питання вирішує Комісія з меж континентального шельфу. Морські кордони між державами зазвичай визначаються двосторонніми переговорами, іноді за допомогою незалежних судових органів [3, р. 288].

За межами континентального шельфу розташовані глибоководні ділянки океанів, відомі як Район морського дна.

Конвенція ООН з морського права 1982 року визначає Район та його ресурси як «спільну спадщину людства» (ст.136) [10], що потребує особливого підходу до регулювання. Сучасне розуміння концепції спільної спадщини людства стосується територій та ресурсів, які за своєю природою не можуть перебувати під суверенітетом окремої держави. Ці ресурси повинні

використовуватися на благо всього людства з урахуванням інтересів усієї міжнародної спільноти під час їх експлуатації [1; 2, с. 739].

З огляду на відносну новизну концепції спільної спадщини людства, UNCLOS включає спеціальну частину XI, яка регламентує як права та обов'язки учасників щодо Району, так і детально розроблену систему управління. Ця система представлена міжнародною організацією під назвою «Міжнародний орган з морського дна» (далі – Орган), яка діє від імені всього людства. Структура цього органу є доволі складною, адже вона включає цілу низку підрозділів, що володіють значними повноваженнями для забезпечення ефективного управління та контролю за діяльністю в межах Району [7, с. 574]. Незважаючи на це, зарубіжні вчені вказують на недостатню функціональність Органу та необхідність його реформування, особливо у світлі зміни потреб суспільства та нових наукових даних про біорізноманіття глибоководдя [5; 9, р. 3].

З урахуванням недавнього розширення досліджень і неминучості великомасштабного видобутку корисних копалин, вчені попереджають про те, що комерційний видобуток на морському дні може завдати серйозних і масштабних збитків довкіллю. Як вважають деякі вчені, глибоководний видобуток несе потенційний ризик втрати біорізноманіття, вимушеної міграції видів живих істот та втрати пов'язаності, що може призвести до вимирання біовидів у глибокому океані. Це наражає на ризик генетичний матеріал, який потенційно може мати біотехнічне або фармацевтичне застосування в майбутньому [6, р.82-83].

Важливо розрізняти видобуток корисних копалин на морському дні континентального шельфу прибережних держав та видобуток корисних копалин на морському дні у відкритому морі чи у «Районі», що знаходиться за межами національної юрисдикції. У разі відкритого моря видобуток корисних копалин на морському дні регулюється UNCLOS та пов'язаними з нею гірничими кодексами, а також Міжнародним органом з морського дна. Заявки на видобуток корисних копалин на морському дні, які потрапляють в зону прибережної країни,

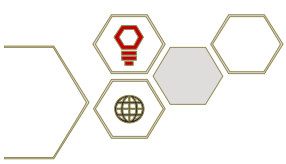
тобто в межі національної юрисдикції, регулюються внутрішнім законодавством цієї країни.

Наприклад, Німеччина, як економічний лідер та впливова держава на світовій арені, відіграє ключову роль у формуванні та імплементації міжнародного морського права, особливо положень щодо Району.

Німеччина бере активну участь у розробці норм та правил, що стосуються Району, через свою діяльність в Органі. Акт про тимчасове регулювання глибоководної розробки корисних копалин 1980 р. регулює діяльність з видобутку корисних копалин з морського дна, що розташоване за межами національної юрисдикції. Він був прийнятий для забезпечення тимчасового правового режиму до прийняття більш комплексних міжнародних угод і є частиною зусиль Німеччини у відповідності з принципами UNCLOS. Акт визначає умови ліцензування та контроль за розробкою ресурсів у міжнародному районі морського дна [11]. Однак, у законодавстві Німеччини при отриманні ліцензії не згадується про сертифікат спонсорства, який повинні видати відповідні німецькі державні органи. Проте на практиці він видається безпосередньо підрядникам, які спонсоруються. Тим сертифікатом підтверджується основна відповідальність за діяльність в Районі, яку несе держава, що видала ліцензію.

Закон про розробку морського дна від 6 червня 1995 року забезпечує правову основу для діяльності на морському дні в межах національної юрисдикції Німеччини, а також у Районі, однак у відповідності з UNCLOS. Він регулює правила і процедури для отримання дозволів на розробку, контроль за дотриманням екологічних норм і зобов'язання по охороні морського середовища. Поправки 2010 року внесли уточнення та вдосконалення в законодавство, зокрема, щодо екологічних стандартів і процедур ліцензування [12].

Федеральний закон про відповідальність у морському судноплаванні від 2002 р. визначає відповідальність у морському судноплаванні, включаючи випадки аварій та витоків, які можуть вплинути на морське середовище. Він охоплює питання відповідальності за шкоду, заподіяну внаслідок діяльності на

морському дні, що є важливою частиною для забезпечення безпеки і екологічної відповідальності. Поправки 2008 р. оновили норми відповідальності, вдосконаливши процедури та вимоги до операторів суден [13].

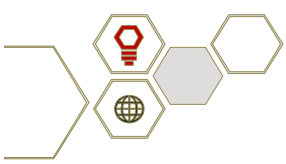
Ці основні закони формують правову основу для регулювання діяльності на морському дні Німеччини, забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам та екологічний захист цієї території.

Нова Зеландія, як острівна держава з багатою морською спадщиною, відіграє важливу роль у сфері міжнародного морського права, зокрема щодо діяльності у Районі, охорони морських екосистем та розробки міжнародних стандартів для експлуатації ресурсів морського дна. Її участь у роботі Органу підкреслює прагнення до забезпечення відповідального використання ресурсів Району, а також підтримки рівноправного доступу до них для всіх країн світу.

Законодавство Нової Зеландії включає Закон про континентальний шельф 1964 р., який визначає права країни на континентальний шельф, що є частиною її морської території, і регулює діяльність, пов'язану з його розвідкою і видобутком, а також Акт ратифікації Конвенції ООН з морського права 1982 р., прийнятий у 1996 р. Цей акт імплементує положення UNCLOS у національне законодавство Нової Зеландії. Це важливо для забезпечення відповідності між міжнародними зобов'язаннями та національними законами країни [14]. Хоча закон безпосередньо не регулює діяльність в міжнародному районі, він важливий для розуміння національних прав та зобов'язань Нової Зеландії. Це включає узгодження національних прав на континентальний шельф з міжнародними нормами та стандартами, передбаченими UNCLOS.

Китай, як одна з провідних економік світу, виявляє значний інтерес до ресурсів міжнародного району морського дна. Ця територія, що знаходиться за межами національної юрисдикції, розглядається Китаєм як важливе джерело стратегічних мінералів та можливість для технологічного розвитку.

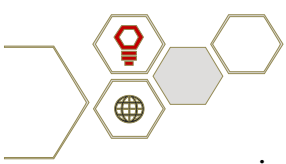
Закон Китайської Народної Республіки про розвідку та розробку ресурсів у глибоководному районі морського дна (або Закон про глибоководне морське дно) був прийнятий 26 лютого 2016 р. Це є першим у Китаї спеціальним законом,

що стосується розвідки та експлуатації глибоководних ресурсів морського дна. Проте термін «ресурси» в нормативному акті не був визначений. Є припущення, що це пов'язано з конвенційним визначенням лише неживих ресурсів, таких як мінерали, адже про живі ресурси морського дна в UNCLOS не згадується. Юридичний статус живих ресурсів, таких як морські чи генетичні ресурси, є складним питанням, яке потребує міжнародного правового регулювання. Можливо, китайські законодавці навмисно залишили визначення «ресурсів» відкритим, щоб правила щодо живих ресурсів обговорювалися на міжнародному рівні. Цікавим також є те, що дія закону поширюється на діяльність китайських суб'єктів у Районі, визначеному статтею 1(1) UNCLOS як морське дно, океанське дно та його надра за межами національної юрисдикції. Таким чином, Закон про глибоководне морське дно регулює діяльність китайських громадян, юридичних осіб або організацій поза межами юрисдикційної морської території Китаю [3, р. 335].

У законі також зазначено, що розвідка та розробка ресурсів у глибоководних районах морського дна повинні проводитися відповідно до принципів мирного використання, співпраці, захисту морського середовища, сприяння сталому використанню ресурсів та захисту спільних інтересів людства. Закон Китаю встановлює п'ять основних механізмів регулювання різних аспектів гірничодобувної діяльності в Районі: процедуру ліцензування з двостороннім механізмом погодження діяльності з розвідки та розробки; механізм захисту морського середовища; механізм спільного використання та співпраці для наукових і технологічних досліджень і вивчення ресурсів; механізм нагляду та управління; механізм юридичної відповідальності [15].

Китай також розробив комплексну стратегію морського розвитку, яка включає плани щодо розвідки та експлуатації ресурсів морського дна. Основні цілі китайської стратегії морського розвитку включають розширення морського впливу, забезпечення енергетичної безпеки, розвиток нових технологій та забезпечення сталого використання морських ресурсів. Стратегія охоплює різні аспекти морського розвитку, включаючи економічні, наукові, технологічні та

екологічні сфери. Китай позиціонує себе як ключового гравця у сфері глибоководних досліджень та потенційного видобутку ресурсів. Водночас, зростає увага до екологічних аспектів цієї діяльності. Майбутня роль Китаю у використанні ресурсів морського дна може мати значний вплив на глобальну морську політику та економіку.

Ця країна досягла видатних успіхів у технології глибоководної розвідки. Наприклад, успішний запуск системи обладнання «Три дракони» символізував прагнення Китаю повністю використовувати глибоководні райони морського дна. Представляючи технологічну віху та важливу частину національної морської стратегії, «Система трьох драконів» складається з:

- транспортних засобів, що керуються людиною, відомих як «Цзяолун»;
- автономні/безпілотні підводні апарати, що називаються серією «Цяньлун»; та
- дистанційно керовані апарати, позначені серією «Морський дракон» [3, р. 340].

Сполучені Штати Америки, будучи однією з провідних морських держав, відіграють важливу роль у глобальній діяльності, пов'язаній із дослідженням та використанням ресурсів Району. Хоча США не ратифікували UNCLOS, вони беруть активну участь у багатьох аспектах міжнародного морського права і підтримують основні принципи Конвенції. Американські науково-дослідні установи та приватні компанії активно займаються дослідженням морського дна та розвідкою корисних копалин, зокрема поліметалевих конкрецій і гідротермальних сульфідів. США також відіграють важливу роль у розвитку технологій для розвідки та видобутку ресурсів з морського дна, що дозволяє їм залишатися на передовій у цій галузі.

Закон про тверді мінеральні ресурси глибоководних районів морського дна, прийнятий у 1980 р. встановлює політику США щодо розвідки і видобутку глибоководних мінеральних ресурсів на міжнародному морському дні, що дозволяє США здійснювати свою діяльність у цьому регіоні. Він визначає процедури і вимоги для отримання ліцензій на видобуток і розвідку, які є критичними для діяльності США в Районі [16]. Закон доповнюють правила, зокрема Правила глибоководного видобутку корисних копалин, які регулюють

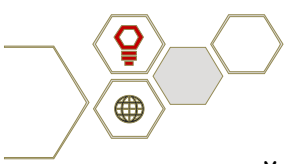

добичу, що здійснювалась до введення основного закону. Цей документ забезпечує наукові і технологічні основи для подальшої діяльності США в цьому регіоні. Крім того діють Правила, що регламентують вимоги для отримання ліцензій на розвідку, що є необхідним для законного видобутку ресурсів в Районі, а також забезпечують відповідність національних процедур міжнародним стандартам. Діяльність приватних компаній на дні океану регулюють Правила глибоководного видобутку корисних копалин для комерційного видобутку, які, крім того, містять вимоги для екологічного управління в районі діяльності [17]. Таким чином, такий комплекс актів створює правову основу для діяльності США у Районі, забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам і зобов'язанням.

Велика Британія є однією з провідних світових морських держав, яка активно залучена до досліджень та експлуатації ресурсів у Районі, відіграє важливу роль у розробці міжнародних норм, пов'язаних із використанням глибоководних мінеральних ресурсів, зокрема через її участь у роботі Міжнародного органу з морського дна.

Закон про глибоководний видобуток корисних копалин 2014 р. відповідає на сучасні виклики і технології у видобутку, забезпечує відповідність національних норм міжнародним стандартам і вимогам, що важливо для діяльності Великої Британії у Районі [18]. Закон доповнюється Правилами глибоководного видобутку корисних копалин (ліцензії на розвідку) 1982 р., що визначають процедури для отримання ліцензій на розвідку, які є необхідними для легального видобутку ресурсів на міжнародному морському дні. Правила забезпечують контроль за процесом видобутку і моніторинг діяльності відповідно до національних і міжнародних вимог [19]. Так як і в Німеччині схему державного спонсорства приватних компаній не прописано в національному законодавстві, проте зобов'язання спонсора інтегровані в систему ліцензування.

Сінгапур, як одна з провідних морських та економічних держав Азії, активно залучена до діяльності в міжнародному районі морського дна. Завдяки своїй стратегічній ролі в глобальній морській торгівлі, Сінгапур демонструє

значний інтерес до розвитку міжнародних норм щодо використання ресурсів морського дна, особливо в контексті глибоководних мінералів. Участь Сінгапуру в діяльності Міжнародного органу з морського дна спрямована на підтримку міжнародної правової системи, а також розвиток стійких підходів до використання ресурсів Району, враховуючи екологічні та економічні аспекти.

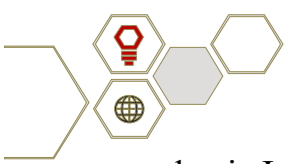
Закон Сінгапуру про розробку корисних копалин морського дна 2015 р. регулює діяльність країни в Районі наступним чином: 1) закон встановлює процедури для отримання ліцензій на розвідку і видобуток корисних копалин на морському дні. Ліцензії видаються відповідно до національних та міжнародних стандартів, що забезпечує легальність і контроль за діяльністю в міжнародних водах. При цьому сертифікат спонсорства видається після видачі ліцензії; 2) визначає правила для контролю за операціями з видобутку, забезпечуючи дотримання екологічних і технічних стандартів [20]. Схема державного спонсорства в Сінгапурі лише коротко згадується в Законі, однак основний акцент зроблено на процедурі ліцензування.

Цей закон також включає положення, які стосуються захисту морського середовища, щоб зменшити екологічний вплив видобутку, а також вимоги до оцінки впливу на навколишнє середовище та управління відходами.

Україна, як морська держава, має обмежене законодавче регулювання в цій сфері – основним документом є Закон України «Про ратифікацію Конвенції ООН з морського права» 1982 року та «Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції ООН з морського права 1982 року» від 1999 р., проте спеціального закону щодо діяльності в Районі не прийнято. Натомість, інші держави, як можемо зробити висновок, мають більш розвинену правову базу щодо регулювання діяльності в Районі.

Висновки. Зростаюче усвідомлення важливості морського дна для глобальної екосистеми та економіки призвело до розвитку національних норм для регулювання діяльності на морському дні.

Порівняльний аналіз законодавства у сфері регулювання діяльності у Районі показує різні підходи держав до імплементації міжнародних норм в цій

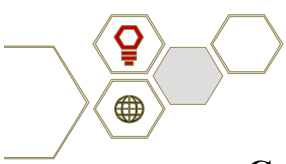

сфері. І хоча діяльність у Районі підпорядковується міжнародному правовому режиму, держави також відіграють ключову роль у забезпеченні дотримання цих норм. Вони розробляють національні закони, що відповідають міжнародним стандартам, зокрема в питаннях захисту навколишнього середовища, безпеки та справедливого використання ресурсів. Таким чином, національне законодавство держав щодо регулювання діяльності у міжнародному районі морського дна є важливою складовою системи управління морськими ресурсами.

Наприклад, Закон Китаю про глибоководні райони охоплює найширший спектр застосовних видів діяльності, включаючи захист навколишнього середовища. Закон Німеччини регулює весь спектр діяльності на глибоководді, зокрема розвідку, дослідження та видобуток, тоді як закони Великобританії та Сингапуру в основному зосереджені на дослідженні та видобутку. Інші країни, такі як США у своїх нормативних актах приділяють більше уваги етапу видобутку, не встановлюючи вимог до розвідки.

У законодавстві деяких країн сертифікат спонсорства безпосередньо не згадується, проте на практиці він видається підрядникам, які спонсоруються. Пряму схему державного спонсорства не прописано в національних законах, проте зобов'язання спонсора інтегровані в систему ліцензування в рамках спеціальних законів про морське дно. Такий підхід реалізований, наприклад, у Німеччині та Великій Британії. А наприклад, Сінгапур виконує свої зобов'язання як держава-спонсор переважно через механізм ліцензування.

Практика показує, що ефективне регулювання діяльності на морському дні потребує комплексного підходу, який поєднує міжнародні та національні механізми. При цьому ключовими принципами є: забезпечення сталого використання ресурсів, захист морського середовища, справедливий розподіл економічної вигоди та дотримання міжнародних стандартів безпеки. Важливу роль відіграє також науково-технічне співробітництво між державами та обмін досвідом щодо найкращих практик управління діяльністю на морському дні.

Список використаних джерел

1. Wang Chuanliang, Chang Yen-Chiang. A new interpretation of the common heritage of mankind in the context of the international law of the sea. *Ocean & Coastal Management*. 2020. № 191. Art. 105191. DOI: 10.1016/j.ocescoaman.2020.105191
2. Панфілова Ю. М. Формування сучасного статусу Міжнародного району морського дна під впливом концепції спільної спадщини людства. *Young Scientist*. 2018. № 4 (56). С. 739-741.
3. Banet C. The law of the Seabed: access, uses, and protection of seabed resources. Boston: Brill Nijhoff, 2020. 638 p. DOI : <http://doi.org/10.1163/9789004391567>
4. Lodge M.W. Statement to the Open Meeting of the Commission on the Limits of the Continental Shelf. (United Nations, New York, 10 March 2017). URL : <https://www.isa.org.jm/files/documents/EN/SG-Stats/2017/CLCS-10Mar17.pdf>.
5. Morgera E., Lily H. Public participation at the International Seabed Authority: An international human rights law analysis. *RECIEL*. 2022; № 31(3). P. 374-388. DOI :10.1111/reel.
6. Baiye, Enow Godwill & Ngum, Fongwa. The Role Of The International Seabed Authority In The Management Of The Area: A Legal Appraisal. *International Journal of Law in Changing World*. 2023. № 2. P. 66-86 DOI:10.54934/ijlcw.v2i1.45
7. Бучинська А. Й., Петровська Ю. Р. Правова характеристика консультативного висновку міжнародного трибуналу ООН з морського права про відповідальність держав за діяльність на морському дні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 571-574 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/148>
8. Щипцов О.А. Морські наукові дослідження – шлях до промислового освоєння глибоководних мінеральних ресурсів океанів. *Океанографічний журнал (Проблеми, методи та засоби досліджень Світового океану)*. 2020. № 2 (13). С. 4-13.

9. Wiessing R. Deep-Seabed mining in the Common Heritage of Humankind. Utrecht University. 2023. 33 p. DOI: 10.5281/zenodo.8143869
10. United Nations Convention on the Law of the Sea, Montego-Bei, 1982. URL : https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (дата звернення: дата звернення: 17.01.2025).
11. Germany Act on Interim Regulation of Deep Seabed Mining 1980, dat.16 Aug. 1980 (English translation) (1981) International Legal Materials, XX, p. 393. URL : <https://www.jstor.org/stable/20692218> (дата звернення: 17.01.2025).
12. Germany Seabed Mining Act of 6 June 1995 (the Act). Amended by article 74 of the Act of 8 December 2010 (Federal Law Gazette I, p. 1864). URL: <https://www.isa.org.jm/files/documents/EN/NatLeg/FDRGermany-en.pdf> (дата звернення: 17.01.2025).
13. Federal Maritime Responsibilities Act of 26 July 2002 (Federal Law Gazette I, p. 2876). Amended by art. 4 of the Act of 2 June 2008 (Federal Law Gazette 2008 II, p. 520). URL : <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bseeschg/gesamt.pdf> (дата звернення: 17.01.2025).
14. The Law of New Zealand of the United Nations Convention on the Law of the Sea Act 1996. URL: <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1996/0069/latest/whole.html> (дата звернення: 17.01.2025). Continental Shelf Act 1964 of New Zealand. URL: <https://www.isa.org.jm/wp-content/uploads/2022/05/NZ-CSAct.pdf> (дата звернення: 17.01.2025)
15. Law of the People's Republic of China on the Exploration and Development of Resources in Deep Seabed Areas. (Promulgated by Standing Committee of the National People's Congress, February 26, 2016, effective May 1, 2016). URL: <https://isa.org.jm/nld/china> (дата звернення: 17.01.2025).
16. United States Deep Seabed Hard Mineral Resources Act, 1980. Public Law 96-283, 28 June 1980, 94 Stat. 553 (30 U.S.C. 1401 et seq.), as amended to 1 July 2000. URL : <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title30/chapter26&edition=prelim> (дата звернення: 17.01.2025).

17. United States Deep Seabed Mining Regulations Affecting Pre-Enactment Explorers. 45 Fed. Reg. 226 (20 Nov. 1980). URL: <https://www.jstor.org/stable/20692232> (дата звернення: 17.01.2025); United States Deep Seabed Mining Regulations for Exploration Licenses 1980. 46 Fed. Reg. 45896 (15 Sept. 1981). URL: https://www.gc.noaa.gov/documents/gcil_dsm_regs.pdf (дата звернення: 17.01.2025); United States Deep Seabed Mining Regulations for Commercial Recovery Permits, 54 Fed. Reg. 525 (6 Jan. 1989); Code of Federal Regulations, Part 971. URL: <https://www.ecfr.gov/current/title-15/subtitle-B/chapter-IX/subchapter-D/part-971> (дата звернення: 17.01.2025).
18. United Kingdom Deep Sea Mining Act 2014. URL : <https://www.isa.org.jm/files/documents/EN/NatLeg/UKAct-2014.pdf> (дата звернення: 17.01.2025).
19. United Kingdom Deep Sea Mining (Exploration Licences) (Applications) Regulations 1982, No. 58. Effective 25 Jan. 1982. URL: <http://www.legislation.gov.uk/search?title=&year=1982&number=58&type=uksi> (дата звернення: 17.01.2025)
20. The Republic of the Singapore Deep Seabed Mining Act, 2015. URL : <https://www.isa.org.jm/wp-content/uploads/2022/05/Singapore.pdf> (дата звернення: 17.01.2025).